

Ari Ojapelto Loppuuko työ?

Viime aikoina johdavat ekonomistit ovat ennustaneet talouskehitykseen positiivista käännettä. Samanaikaisesti he kuitenkin povaavat työttömyyden nousun Suomessa yli kymmeneen prosenttiin vuonna 2010. Tätä selitetään Suomen vientivetoisen teollisuuden hitaalla elpymisellä. Tutkimuslaitoksetkin ovat kehittäneet työttömyyden jatkumiselle vaihtelevan arseenaalin selityksiä.

Presidentti Urho Kekkonen perusti aikoinaan hätätilahallituksen, kun valtakuntaan syntyi yllätien 60 000 työtöntä. Nykyisin Kekkonen aikaan verrattuna moninkertainenkaan työttömyysaste ei herätä poliittisissa päättäjissä erityistä huolta. Mediakin keskustelee vuosikaupalla pääministerin ja poliitikkojen tyttöystävistä ja lahjusskandaaleista enemmän kuin työllisyydestä.

Taloustieteilijä Jeremy Rifkin julkaisi vuonna 1995 kohua herättäneen kirjan ”The End of Work”. Suomeksi se julkaistiin pari vuotta myöhemmin. Jopa silloinen presidentti Martti Ahtisaari katsoi sen niin tärkeäksi teokseksi, että hän kirjoitti suomennokseen esipuheen. Suomalainen valtamediakin rummutti kirjasta, joskin mediassa Rifkinia pidettiin jonkin sortin populistina ja diletanttina, koska hänen näkemysensä eivät istuneet virallisiin uskomuksiin.

Samat ennustukset oli kuitenkin julkaistu Suomessa jo kuusi vuotta aikaisemmin kirjassani ”Lisääkö automaatio kilpailukykyä vai työttömyyttä?”. Senkin valtamedia ja taloustoimittajat sivuuttivat melko vähin äänin ja epäuskoisina. Vaikka olen yrittänyt pitää heitä asiasta ajan tasalla ja vieläpä erittäin aktiivisesti, eivät esittämäni uhkakuvat ole menneet heille perille edes nykyisellä tietotekniikan aikakaudella.

Vielä nykyisinkin taloustoimittajat, viralliset tutkimuslaitokset, taloustieteen tohtorit ja poliitikot pitävät kollektiivisesti yllä uskomusta, jonka mukaan täystyöllisyys on mahdollista. Vallalla on myös uskomus, että talouskasvu luo uusia työpaikkoja. ”Kyllä tekeväälle aina töitä riittää”, on oikeistolaisen pyhä hokema.

Suomea pidetään myös vapaan tiedonvälityksen mallimaana. Uskaltaahan media tarttua pääministerin tyttöystävien tekstiviesteihin ja selittämättömiin lautakassoihin. Niillä voidaan sopivasti saada kansalaisten kiinnostus kohdistumaan tärkeiden asioiden sijasta vähemmän tärkeisiin.

Kansantaloudessa tehtyjen työtuntien määrä vähentynyt

Olen viimeisen viiden vuoden aikana yrittänyt saada kahta merkittävää virallista tilastotietoa julkaistuksi kaikkiin valtamedioihin tuloksetta. Ensimmäinen koskee Tilastokeskuksen tuottamia valtakunnan työtuntitilastoja. Ne kertovat kaikista Suomessa tehdyistä markkinaehtoisista työtunneista ja paljastavat selvästi, että työ Suomessa on vähentynyt, eikä se johdu lamasta.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 1990 Suomessa tehtiin noin 4,4 miljardia työtuntia, kun vastaava luku vuonna 2008 oli noin 4,3 miljardia. Työtunnit vähenivät siitkin huolimatta, että edellisen laman jälkeen teollisuus- ja kokonaistuotannon kasvuvauhti on ollut EU-maiden kovimpia ja se on samalla aikajaksolla yli kaksinkertaistunut. Tämä kertoo siitä, että nykyisellä teknologisoituneella aikakaudella tuotannon kasvu ei enää luo työpaikkoja.

Jo Paavo Lipponen mainosti hallituskaudellaan, että valtakuntaan on luotu 300 000 uutta työpaikkaa. Matti Vanhanen taas iloitsi 100 000 uudesta työpaikasta hänen hallituskaudellaan. Kokoomus ja Jyrki Katainen ovat puolestaan ylpeästi esitelleet, kuinka työllisyysaste on kohonnut edellisen laman pohjilta noin 60 prosentista 70 prosenttiin.

Valtamedia ei halua julkaista työtuntitilastoja, koska virallisen totuuden vastainen todellisuus paljastuisi. Teollisuustyö on jo siirtynyt orjatyöksi matalapalkkamaihin. Sen tiedonsiirtoteknologia on mahdollistanut. Nykyisin myös tutkimus- ja tuotekehittelytyö on kovaa vauhtia siirtymässä halpojen kiinalaisten ja intialaisten insinöörien yksinoikeudeksi.

Erilaisten tilastokikkailujen lisäksi työllisyysastetta on saatu keinotekoisesti kaunisteltua. Nämä ”uudet työpaikat” ovat palvelualan niin sanottuja paskatyöpaikkoja; osa-aikaista, määräaikaista, vuokra-, projektituki-, jne. työtä, minkä palkkataso ja viikkotyötuntimäärä ovat niin vähäisiä, että työllä ei enää elä – ainakaan niissä kasvukeskuksissa, missä näitä niin sanottuja epätyypillisiä työpaikkoja olisi tarjolla.

Sen lisäksi, että faktisesti työtunnit ovat vähentyneet, niin uusien palvelutyöpaikkojen ”laatu” (ostovoima) on huonontunut. Katoamassa olevien teollisuustyöpaikkojen tuntiansio on noin 25 euroa ja tilalle keinotekoisesti synnytettyjen palvelualojen tuntiansio on häidin tuskin 10 euroa.

Ymmärrettävästi pääoman ohjauksessa oleva valtalehdistö ei tästä ikävästä kehityksestä halua kertoa. Kansalaiset saattaisivat hermostua. Vaaratompaa on syyllistää heitä työtä vieroksuviksi sosiaalipummeiksi.

Maailman BKT laskussa

Toinen ikävä tilasto, jota olen valtamedialle tarjonnut, on tilasto maailman bruttokansantuotteen kasvusta (Harvey 2008; ILO 2004). Se horjuttaa pahasti kokoomuksen, uusliberalististen taloustohtoreiden ja valtionvarainministeriön virkamiesten hellimää uskomusta vapaiden markkinoiden kaikille hyvinvointia ja uusia työpaikkoja luovasta voimasta.

Vielä 1970-luvun alkuun asti maailman talouskasvu oli keskimäärin neljä prosenttia vuosittain. 1970-luvulla alkoi kaupan asteittainen vapauttaminen, ja keynesiläisten talusoppien tilalle tuli monetaristinen taloususkonto. Kasvu hiipui 1970-luvulla kahteen prosenttiin. 1980-luvulla kasvu hiipui runsaaseen prosenttiin ja 1990-luvulla tasan prosenttiin. 2000-luvulla kasvu on supistunut alle prosenttiin ja nykyisen laman jälkeen päädytään todennäköisesti pakkasen puolelle.

Tärkein perustelu Suomen EU jäsenyydelle oli, että vapaakauppa mahdollistaa taloudellisen kasvun ja sitä kautta uudet työpaikat. On käynytkin aivan päinvastoin. Riittävän ostovoiman tarjoavat työpaikat ovat jääneet syntymättä, mutta osakekeinottelijat (prosentti suomalaisista) ja ulkomaiset pääomasijoittajat ovat vieneet suomalaisen työntekijän työn hedelmät osinkoina maan rajojen ulkopuolelle eikä enää investoinneiksi kotimaahan. ”Vapauden” ideologian vanavedessä sinne on mennyt sekä taloudellinen että poliittinen päätäntävalta. Se on pääoman ohjailemaa modernia uskolonialismia.

Poliitikot eivät ole ymmärtäneet, että monikansallinen pääoma hyppyyttää heitä haluamallaan tavalla ”kilpailukyyn säilyttämisen” nimikkeen alla. Kilpailukyyn säilyttämisen nimissä palkkatasoa ja hyvinvointivaltion palveluja ollaan painamassa kiinalaiselle tasolle.

Kun kehittyneiden teollisuusmaiden teollisuustyöntekijä joutuu kortistoon ja maanmiestensä elätettäväksi, ei työpaikan saanut kiinalainen pysty alkuunkaan korvaamaan markkinoiden ostovoiman menetystä. Markkinatalous syö teknologian avulla omaa häntäänsä, minkä seurauksena tuotannon kasvu on tyrehtynyt. Tavaroista ja palveluista on kaikkialla ylituotantoa.

Pääoma ei enää tarvitse massoja tehdassaleihin vaan heille riittää pieni teknologiaosaajien eliitti, joka toimii pääoman ”palkkatappajina”. Heille maksetaan kunnollisia ”palvelualan” palkkoja, koska heidän tehtävänä on ”eliminoida” (automatoisoida) mahdollisimman monta rividuunaria tuottavuuden kasvattamisen nimissä.

Ensin tietotekniikkainsinöörit ”innovoivat” eli automatisoivat teollisuustyön ja nyt ”lahtaus” jatkuu internet-pohjaisten itsepalvelujärjestelmien avulla. Palvelualojenkin työpaikat ovat jo vaaravyöhykkeessä, kuten pankki-, vakuutus- ja matkatoimistoaloilla sekä autonmyynti-, asuntonmyynti- ja kirjanmyyntialoilla on jo tapahtunut.

Yritysten johtoakin pääoman edustajat ovat palkinneet ruhtinaallisesti, kun he ovat ymmärtäneet ”innovoida” ja siirtää tuotantonsa matalapalkkamaahan. Pääkonttorit ovat siirtyneet tai siirtymässä verokeitaisiin tuottavuuden kasvattamisen nimissä. Siten sijoitetulle pääomalle saadaan maksimaalinen tuotto.

Omistajaohjauksessa oleva valtalehdistö ei luonnollisesti halua tuoda tätä virallista tilastoa esille, koska se horjuttaa vallalla olevaa uskomusta vapaiden markkinoiden luomasta automaattisesta kasvusta.

Valtamedia vaikenee työttömyydestä

Olen saanut edellä kuvaamani kaksi tilastotietoa julkaistuksi ainoastaan kahdessa suomalaisessa lehdessä, Kansan Uutisissa ja Vapaa Suomi -lehdessä. Olen yrittänyt saada mielipiteitä julki muun muassa Helsingin Sanomissa, Aamulehdessä ja Suomen Kuvalehdessä vetoamalla journalistiseen tasapuolisuuteen.

Olen harrastanut jopa pientä painostusta saattamalla tapahtuneen sensuroinnin sähköpostitse koko toimituskunnan tietoisuuteen. Toimituskuntakaan ei ole uskaltanut julkaista tilastoja. Olen myös taltiointi erittäin valaisevia sähköpostikeskusteluja useiden päätoimittajien kanssa. Niissä ilmituleva sensurointi on median vapautta tutkivien tutkijoiden vapaasti käytettävissä. Ne paljastavat yksiselitteisesti, millainen mielipiteenvapaus Suomessa vallitsee.

20 vuotta sitten julkaisemani kirjan ennustus työn loppumisesta on valitettavasti tänään karua todellisuutta (Ojapello 1989). Tilanne ei muutu paremmaksi nykyisillä talouden pelisäännöillä. Tarvitaan valtava poliittinen herääminen ja täysin uusi verolainsäädäntö, jotta kasvavalle tuotannolle syntyi myös kasvava ostovoima.

Jo 20 vuotta sitten ehdotin ihmistyön verottamisen sijasta tuotannon jalostusarvon nousun verottamista riippumatta siitä tekeekö työn ihmiskäsi tai robotin käsi (tai sitten ihmisäivot tai tietokoneen äivot). Nykyisin automatisoitunut tuotanto on laillistettua veronkiertoa.

Saksalainen taloustieteen professori Hans-Werner Sinn on kehitellyt verotulojen rapauttamisen estämiseksi niin sanotun kassavirtapohjaisen verotusmallin. Siinä yritystä verotettaisiin kassaan tulevan ja kassasta lähtevän rahan erotuksesta.

Suomessakin ilmestyi hiljattain Kati Peltolan ja Pirkko Melenderin kirjoittama mielenkiintoinen verotusta käsittelevä teos ”Reilu verokirja”. Siinäkin otetaan

tarkasteluun niin sanottu ”vihreä tuotantovero”, jonka ideana on tuotannossa syntyneen arvonlisäyksen verottaminen. Näistä uusista verotusmuodoista pääoman edustajat sekä valtamedia eivät jostakin syystä halua puhuttavan.

Nykyisten pääomaa suosivien verojärjestelmien vallitessa markkinaehtoinen työ tulee loppumaan ja massatyöttömyys jatkaa kasvamistaan myös keskiluokan ja jopa korkeasti koulutettujen keskuudessa. Osaajista on jo ylituotantoa niin Suomessa kuin muissakin kehittyneissä teollisuusmaissa.

Niin sanottu laaja työttömyys on kaksinkertainen virallisiin työttömyyslukuihin verrattuna. Niistä puut-

tuvat muun muassa työvoiman ulkopuolella olevat, kuten varhaiseläkeläiset, työttömyyseläkeläiset ja muut ennenaikaisesti yhteiskunnan tulonsiirtojen varassa olevat. Nykyisillä nollasummamarkkinoilla tuottavuuden lisäys teknologialla merkitsee automaattisesti työpaikkojen katoa.

Markkinaehtoista työn loppumista ei voi loputtomasti pimittää kansalaisilta vaikka valtamedia sitä kollektiivisesti yrittää. Pelisäännöt pitäisi olla myös sellaiset, että tuotannon kasvusta hyötyvät myös ”tuottamattomat” kansalaiset, eivätkä vain pääoman edustajat ja heidän rikastumistaan avustavat eliittityöntekijät.

Kirjallisuus

HARVEY, D. (2008). *Uusliberalismin lyhyt historia*. Suom. Kaisa Koskinen. Tampere: Vastapaino.

ILO (2004). *A Fair Globalization. Creating Opportunities for All*. Geneva: World Commission on Social Dimension of Globalization.
<http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/docs/report.pdf>

OJAPELTO, A. (1989). *Lisääkö automaatio kilpailukykyä vai työttömyyttä?* Helsinki: Tammi.

PELTOLA, K. & MELENDER, P. (2008). *Reilu verokirja*. Helsinki: WSOY.

RIFKIN, J. (1997). *Työn loppu. Teknologia, työpaikat ja tulevaisuus*. Suom. Ritva Liljamo. Helsinki: WSOY.